

стеми, навчити його доцільно послуговуватись здобутими знаннями. Показниками сформованості культури мовлення є правильність, точність висловлювань, якість і доступність викладу, чистота і виразність мовлення, багатство мовних засобів, доречність висловлювань, відсутність „слівпаразитів», різноманіття лексики, логічність, стилістична довершеність. Висока комунікативна обізнаність правовика формується в умовах навчальної діяльності й розрізняється як інтегральна якість, що об'єднує особистісні та професійні параметри.

Висновки. Отже, можна констатувати, що професійно-орієнтоване навчання іноземної мови дозволяє організувати активну взаємодію всіх учасників процесу спілкування, за якого відбувається взаємозбагачуючий обмін аутентичною, професійно значущою інформацією іноземною мовою, набуття вмінь професійного спілкування. Особливістю профільно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів юридичних спеціальностей в немовному ЗВО є максимальне врахування специфіки професійної сфери.

1. Pendans M. Les activites d'apprentissage en classe de langue / Pendans M. Paris: Hachette, 1998. 61 с

2. Розенбаум Е.Н. Основы обучения диалогической речи на языковом факультете педагогических вузов. М.: Просвещение 1975. 268 с.

3. Le francais dans le mond. Revue international et professeurs de francais. Paris: № 303. Mars-Avril, 1999. P. 8-10.

4. Мицич П. Как провести деловую беседу / П. Мицич. М.: Экономика, 1997. 167 с.

Ольга Романюк,

викладач кафедри іноземних мов
та культури фахового мовлення
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ЩОДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. У статті розглянуто комунікативний підхід та його практичне застосування у викладанні іноземних мов. Визначено мету та основні переваги комунікативного підходу на протипагу традиційним

методам. Мотивація – одна із головних чинників, що сприяє вивченню та оволодінню іноземною мовою. Результати та ефективність навчання здобувачів вищої освіти залежать від їхньої мотивації та безпосередньо від викладача. Тому важливо обрати найбільш оптимальний підхід у викладанні. Подано три етапи співпраці викладача та здобувачів вищої освіти на занятті, а саме: залучення, вивчення та активація. Комунікативна компетенція є основою комунікативного підходу до вивчення іноземних мов, за допомогою навчання аспектів компетенції розвиваються комунікативні здібності здобувачів вищої освіти. Серед основних компонентів комунікативної компетенції: граматична, соціо-лінгвістична, соціокультурна, дискурсивна та стратегічна компетенція. Виділено та описано п'ять принципів, з яких складається комунікативний метод навчання мовленнєвої діяльності: принцип мовленнєво-розумової діяльності, індивідуалізації, функціональності, ситуативності та принцип новизни. З'ясовано, що мовний бар'єр значною мірою впливає на розвиток комунікативної компетенції здобувачів вищої освіти. Висвітлено можливі причини виникнення мовного бар'єру та запропоновано шляхи його подолання. Оскільки застосування комунікативного підходу має в пріоритеті розвиток розмовної мови, з часом здобувачі вищої освіти втрачають страх розмовляти іноземною мовою. Наголошено на особливостях навчання іноземної мови у немовному закладі вищої освіти. Надзвичайно важлива роль викладача при застосуванні комунікативного підходу у вивченні іноземних мов. Викладач повинен створити таку атмосферу, аби учасники групи позбавлялися боязкості зробити помилку. Зроблено висновок, що комунікативний підхід найефективніший у формуванні комунікативної компетенції здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: комунікативний підхід, комунікативна компетенція, мовний бар'єр, комунікативна ситуація.

Abstract. The article deals with the communicative approach and its practical application in foreign languages teaching. The purpose and main advantages of the communicative approach as opposed to the traditional approaches are determined. Motivation is one of the main factors that contributes to learning and mastering a foreign language. Students' results and effectiveness of learning depend on their motivation and directly on the teacher. It is important to choose the most optimal approach in teaching. There are three stages of learning between a teacher and students during the class, namely: engagement, study and activation. Communicative competence is the basis of a communicative approach to the study of foreign languages, by learning the aspects of competence, the communicative abilities of students are developed. Among the main components of communicative competence: grammatical, sociolinguistic, sociocultural, discursive and strategic competence. There are five principles that make up the communicative method of teaching speech activity: the principle of speech-mental activity, individualization, functionality, situational and the principle of novelty. It was found out that the language barrier significantly affects the development of

communicative competence of students. The possible causes of the language barrier are highlighted, and ways to overcome it are suggested. Since the application of a communicative approach prioritizes the development of spoken language, over time, students lose the fear of speaking a foreign language. Emphasis is placed on the peculiarities of teaching a foreign language in a non-linguistic education institution. The role of the teacher in applying a communicative approach to foreign languages teaching is extremely important, the teacher must create an atmosphere in which group members are not afraid of making a mistake. It is concluded that the communicative approach is the most effective in the formation of communicative competence of students.

Key words: *communicative approach, communicative competence, language barrier, communicative situation.*

Питання розвитку комунікативної компетенції студентів з кожним роком стає актуальнішим, оскільки міжнародна співпраця у всіх сферах розглядається, як ключовий елемент статусу будь-якої країни та її представників у всьому світі. Нинішні студенти є майбутньою рушійною силою у цьому процесі. Тому важливо підготувати їх до цієї місії вже зараз. Тому заміна традиційних підходів до викладання на інноваційні та ефективніші є найважливішим завданням у сучасній освіті.

Навчання іноземної мови у немовному закладі вищої освіти (ЗВО) має ряд особливостей, на відміну від студентів-лінгвістів, які обирають іноземну мову, як основну спеціальність та приділяють їй вивченню значну увагу, студенти немовних спеціальностей часто мають низьку мотивацію в опануванні іноземною мовою.

Завдання педагога у навчальному процесі – сприяти мотивації здобувачів вищої освіти та обрати найбільш ефективний підхід у навчанні іноземних мов. Одним із таких є комунікативний підхід, оскільки він підкреслює важливість спілкування в рамках навчання мовлення. Комунікативний підхід до викладання англійської мови був представлений у 1970-х роках британськими та американськими вченими з метою підвищення ефективності розвитку комунікативних навичок неносіїв англійської мови.

Комунікативний підхід став відомим, оскільки пропонував альтернативу традиційним підходам, таким як граматично-перекладний метод, який базується переважно на перекладах, вивченні граматичного матеріалу, запам'ятовуванні, фонетиці та формуванні навичок перекладу та читання. Як результат, використовуючи граматично-перекладний метод, студенти

володіють значними знаннями та навичками, відчувають труднощі в розмові.

Дослідженням різних аспектів комунікативного підходу в процесі навчання іноземних мов займалися: І. Бім, М. Ляховицький, Л. Малишевська, Ю. Пассов, І. Плужник, Г. Рогова, В. Скалкін, Н. Скляренко, А. Старков, І. Сусов, С. Шатілов, Е. Шубін, G. Brumfit, J. Harmer, K. Johnson, W. Littlewood, K. Morrow, A. Wesley, G. Widdowson та інші [1]. Однак застосування комунікативного підходу в навчанні іноземних мов у немовному ЗВО, а також оволодіння цим підходом і його використання в практичній діяльності потребує подальшого дослідження та вивчення.

Головною метою комунікативного підходу є формування комунікативної компетентії, яка включає і граматику, і соціолінгвічну, і професійну компетентність.

Викладач проходить три етапи навчання разом зі студентами: залучення, вивчення та активація (використання). На етапі залучення викладач задіює здобувачів вищої освіти до навчального процесу: ініціює захоплюючу дискусію, пропонує обговорити щось, тощо. На етапі навчання студенту пояснюють граматичну тему та використання нових слів та виразів, тобто вони працюють над розширенням словникового запасу та освоєнням граматики. На етапі активізації знань студент виконує різні вправи для закріплення нової граматики та слів.

Комунікативний підхід розвиває комунікативні здібності здобувачів вищої освіти шляхом навчання аспектів комунікативної компетентності, а саме усвідомлення конкретних загальних уявлень та шляхом створення умов для засвоєння студентами іноземної мови за допомогою спілкування. Останній варіант полягає в тому, що здобувачі вищої освіти насправді відкривають структурну систему мови в процесі навчання спілкуванню, тому у них є можливість випробувати, як мова насправді використовується.

Комунікативний підхід навчання мовленнєвої діяльності складається з п'яти принципів:

- принцип мовленнєво-розумової діяльності: навчання спрямовується на спілкування, яке можливе лише за умови постійного практичного використання мови в ситуаціях, наближених до реальних;

- принцип індивідуалізації при керівній ролі особистісного аспекту; оскільки людина має своє індивідуальне ставлення до оточення, то і мовлення її теж є індивідуальним;

- принцип функціональності спирається на систему мовленнєвих засобів;

- принцип ситуативності: застосування мовленнєвих засобів відбуваються ситуативно, в межах певного контексту, відтворює комунікативну реальність;

- принцип новизни забезпечує розвиток мовленнєвих умінь, зокрема динамічності, здібності перефразувати, комбінувати [2, с. 67].

Одним із головних термінів у комунікативному підході навчання іноземних мов є «комунікативна компетенція» – здатність правильно і доречно використовувати мову, залежно від конкретної ситуації спілкування.

Комунікативна компетенція включає в себе наступні складові компоненти, які слід формувати у здобувачів вищої освіти немовного ЗВО:

1) граматична компетенція (лінгвістична) – головна мета полягає не в знанні граматичних правил, а у використанні правил в побудові словосполучень, узгодженні часів;

2) соціолінгвістична компетенція – навички адекватної комунікації в межах певної соціальної групи;

3) соціокультурна компетенція – знання з країнознавства, культурних особливостей носія мови, їх звичних традицій, норм поведінки та етикету і вміння розуміти та адекватно використовувати їх у процесі спілкування, залишаючись при цьому носієм іншої культури;

4) дискурсивна компетенція – здатність побудови цілісних, зв'язкових та логічних висловлювань різних функціональних стилів в усній та письмовій мові на основі розуміння різних видів текстів при читанні та аудіюванні; уміння розуміти, інтерпретувати письмові тексти;

5) стратегічна компетенція – уміння розуміти і вживати висловлювання, відповідно до комунікативних намірів того, хто говорить та конкретної ситуації спілкування.

Важливою складовою комунікативної компетенції є відсутність мовного бар'єру та страху спілкування. Основа комунікативного підходу – говорити грамотно. Правильність мовлення – головна навичка. Як правило, з'являється мовний бар'єр, через те, що студенти бояться висловлюватися іноземною мовою та допустити помилку. Однією з причин виникнення мовного бар'єру може бути низька самооцінка. Такі здобувачі вищої освіти постійно хвилюються через те, що інші скажуть чи

подумають про них і часто вважають, що їхні мовленнєві уміння слабші, ніж у інших. Особистість викладача також може бути причиною появи страху у спілкуванні іноземною мовою. Деякі педагоги намагаються домінувати над аудиторією, постійно прагнуть бути в центрі уваги, багато говорять та коментують інших, часто поспішають виправляти кожну зроблену помилку, перешкоджаючи вільному говорінню студентів. Тому краще вказувати на помилки, не перебиваючи, а після того, як студент завершить розповідь. А під час розповіді можна робити записи, аби не забути помилки.

Це сприятиме спокійній та невимушеній атмосфері під час спілкування іноземною мовою. Водночас викладач повинен слідкувати, щоб здобувачі вищої освіти практикували застосування нового матеріалу під час іншомовного спілкування, старались правильно будувати речення та пояснювати нову лексику іноземною мовою, намагаючись залучити до бесіди всіх членів групи.

Понад третину часу заняття приділяється розвитку розмовної мови, здобувачі вищої освіти внаслідок чого втрачають страх розмовляти англійською. Застосування підходу дає їм можливість швидко формулювати свої думки та вільно говорити іноземною мовою. Викладач повинен будувати діалоги та бесіди таким чином, щоб студентам було цікаво відповідати на запитання та висловлювати свою точку зору, особливо на професійні теми.

Застосування комунікативного підходу допомагає практикувати правильну вимову. Заняття містять різні вправи для відпрацювання тих чи інших звуків, зокрема, за допомогою скоромовок. Той факт, що студентам потрібно багато говорити на занятті, як правило, повторюючи одні і ті ж слова неодноразово, поступово привчає їх вимовляти звуки точніше та звучати правильно.

Можна зробити висновок, що застосування комунікативного підходу у навчанні іноземних мов відіграє провідну роль у формуванні комунікативної компетенції здобувачів вищої освіти. Серед переваг підходу: швидкі та ефективні результати (у порівнянні з традиційними методами та підходами) засвоєння студентами іноземної мови завдяки виконанню комунікативних завдань; залучення усіх студентів до навчального процесу; контекстуалізація навчальної інформації, лексики та граматики, для кращого розуміння значення; нерозривний зв'язок між мовою повсякденного спілкування та ситуаціями її використання.

Застосування комунікативного підходу в навчанні має беззаперечний результат в практичному оволодінні студентами іноземною мовою, а організація комунікативних ситуацій допомагає засвоїти іншомовний матеріал.

1. Зеленська О. П. Деякі аспекти комунікативного підходу до навчання іноземних мов майбутніх вчителів іноземних мов. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 151 (2). С. 23–26.

2. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. К.: А.С.К., 2004. 192 с.

Ірина Сковронська,

завідувач кафедри іноземних мов
та культури фахового мовлення
(Львівський державний університет
внутрішніх справ),

Богдана Юськів,

старший викладач кафедри іноземних мов
та культури фахового мовлення
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

СКЛАДОВІ ФАХОВОЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПРАВОЗНАВЦЯ

Анотація. Професійне спілкування правознавців є складним соціально-психологічним процесом, що передбачає виконання наступних функцій: комунікативної, перцептивної та інтерактивної. Мовна свідомість правника формується на прикладі і за зразком психологічної моделі світу, у якому існує. Рівень розвитку мови завжди виступає каталізатором рівня розвитку суспільства. За рівнем комунікації між членами суспільства можемо робити висновок про загальний рівень його освіченості. Людське сприйняття має безліч вимірів. Воно охоплює поняття обумовленості, операційні механізми та інші явища, над якими переважає концептуальність. Результатом концептуального сприйняття є формування звиклої здатності абстрагуватися, узагальнювати і розвивати поняття.

Ключові слова: мовна, мовлення, свідомість, навички, комунікація, правовий дискурс, комунікативна лінгвістика, сталі словосполучення, психологічна модель світу.